TALOUSENNUSTE 8.10.1997

Ennusteluvut vuosille 1997-1998

Lisätietoja:
Vanhempi tutkija
Eero Lehto
puh. (09) 2535 7350
e-mail:
Eero.Lehto@labour.fi

Palkansaajien tutkimuslaitos julkaisee lyhyen aikavälin talousennusteen (seuraaville 1½ - 2 vuodelle) kaksi kertaa vuodessa: maalis- ja elokuussa. Lisäksi niiden välillä tehdään tarvittaessa ennusteen tarkisteita, ja laitoksen tutkijat kommentoivat kuukausittain kotisivuilla ajankohtaista talouskehitystä.

TUOTANNON RIPEÄ KASVU PARANTAA TYÖLLISYYTTÄ

Tuotannon kasvu on pysynyt ennustetulla viiden prosentin uralla. Ensi vuotta koskevat talousnäkymät ovat kuitenkin kirkastuneet. Kokonaistuotannon kasvu nousee ensi vuonna neljään prosenttiin. Talouden kasvun vaikutus työllisyyteen ja työttömyyteen on ollut lähes odotusten mukainen. Tänä vuonna työttömyysaste on keskimäärin 14,2 prosenttia ja ensi vuonna 12,5 prosenttia. Työttömyyslukujen pieni korjaus alaspäin selittyy tilastoinnissa tapahtuneista muutoksista sekä varttuneiden työvoiman tarjonnan vähentymisestä ensi vuonna. Vuonna 1998 työttömiä on keskimäärin 45 000 vähemmän kuin tänä vuonna.

Viime kevään ennusteen arviointi

Palkansaajien tutkimuslaitoksen kevään ennustetta kuluvan vuoden kehityksestä ei ole korjattu kovinkaan paljoa. Arviota on muutettu eniten kokonaiskysynnän rakenteen osalta: kasvu perustuu odotettua enemmän vientiin. Tänä vuonna tavaroiden ja palveluiden viennin määrä kasvaa lähes 10 prosenttia. Alkuvuoden kehityksen perusteella yksityinen kulutus jää sen sijaan jonkin verran odotettua pienemmäksi. Lähinnä reaalitulojen odotettua hitaamman kasvun vuoksi yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna ainoastaan 3,5 prosenttia.

Tämän vuoden sisällä kasvu kiihtyy vuoden loppua kohti. Tämä selittää myös sitä, miksi Palkansaajien tutkimuslaitoksen ennusteen ensi vuoden lukuja on korjattu ylöspäin kevään ennusteeseen verrattuna. Nyt kokonaistuotannon odotetaan kasvavan 4 prosenttia vuonna 1998.

Kansainväliset näkymät ja ulkomaankauppa

Euroopan unionin alueella talous kasvaa tänä vuonna runsaat kaksi prosenttia. Ensi vuonna tuotanto kasvaa

liki 3 prosenttia. Tämä elpyminen auttaa osaltaan Suomen vientiä. Kaakkois-Aasian ja Japanin taloudelliset vaikeudet ovat toisaalta rajoittamassa Suomenkin viennin laajenemista. Vienti kasvaa kuitenkin vielä ensi vuonna lähes 9 prosentin vauhtia. Kasvun nopeus perustuu muun muassa sähköteknisen teollisuuden hyvään vientimenestykseen sekä uuden kapasiteetin valmistumiseen metsäteollisuudessa.

Palkansaajien ostovoima, yksityinen kulutus ja säästämisaste

Palkkaliukumat ovat tänä vuonna vain 0,7 prosenttia ja siten prosenttiyksikön pienemmät, kuin mitä vuosi sitten ennustettiin. Ansiotason odotettua pienemmän nousun vuoksi kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot kasvavat tänä vuonna vain kolme prosenttia. Säästämisaste laskee aavistuksen verran viimevuotiselta tasolta. Ensi vuonna nimellinen ansiotaso nousee 3,5 prosenttia. Yhdessä työpanoksen runsaan 2 prosentin kasvun kanssa ansiotason nousu kasvattaa palkkasummaa lähes 6 prosenttia. Inflaation lievän kiihtymisen vuoksi palkkasumman reaalinen kasvu jää kuitenkin lähes tämänvuotiselle tasolle. Koska muidenkaan tulonsaajien reaalitulojen kasvuvauhdissa ei tapahdu suuria muutoksia ja koska säästämisaste pysyy verraten vakaana, yksityinen kulutus kasvaa myös ensi vuonna 3,5 prosenttia.

Julkisen talouden tila ja julkinen kulutus

Valtion rahoitusalijäämä (nettoluotonotto) supistuu tänä vuonna alle 30 miljardiin markkaan. Ensi vuonna vastaava vaje on enää 23 miljardia markkaa. Ilman korkomenoja valtiontalous on ylijäämäinen jo kuluvana vuonna. Kuntien talous pysyy vielä tänä vuonna ylijäämäisenä ennen kaikkea yhteisöverojen tuoton ansiosta. Ensi vuonna kuntien talous muuttuu noin 2 miljardia markkaa alijäämäiseksi.

Julkisen talouden yhteenlaskettu rahoitusalijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen, jota koskeva EMU-vaatimus on alle kolme prosenttia, on tänä vuonna 1,6 ja ensi vuonna 0,6 prosenttia. Vastaavasti julkisen sektorin EMU-velka on tänä vuonna noin 58 prosenttia ja ensi vuonna noin 56 prosenttia bruttokansantuotteesta ja siten alle rahaliiton edellyttämän 60 prosentin rajan.

Vaihtotaseen ylijäämä paisuu

Viennin nopea kasvu ja siihen nähden vaatimattomampi

kotimaisen kysynnän kasvu näkyy kauppa- ja vaihtotaseenkin ylijäämien paisumisena. Tänä vuonna kauppataseen ylijäämä yltää lähes 47 miljardiin markkaan ja ensi vuonna jo 56 miljardiin markkaan. Vastaavasti vaihtotase, johon vaikuttavat myös ulkomaisen nettovelan korkomenot, on tänä vuonna jo liki 28 miljardia ja ensi vuonna 38 miljardia markkaa ylijäämäinen. Vaihtotaseen ylijäämäisyys pienentää ulkomaista korollista nettovelkaamme, joka on ensi vuoden lopussa enää runsas 17 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuoden 1993 lopussa, keskellä lamaa, se oli 55 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vaihtotaseen nopea supistuminen on myös osoitus kasvupotentiaaliimme nähden vähäisistä investoinneista, mikä osin selittää sitä, miksi työttömyys on alentunut niin hitaasti. Vähäisten kotimaisten investointien vastapainoksi suomalaiset yritykset ovat jatkuvasti investoineet ulkomaille enemmän, kuin mitä ulkomaiset yritykset ovat investoineet Suomeen. Viime vuonna suorat sijoitukset ulkomaille ylittivät 11,9 miljardilla markalla suorat sijoitukset Suomeen. Tammi-heinäkuussa 1997 vastaavat nettosijoitukset ulkomaille olivat 4,4 miljardia markkaa.

Inflaatiopaineet ja rahapolitiikka

Suhteellisen nopea talouskasvu vuodesta 1994 lähtien ja markan ulkoisen arvon jääminen lamaa edeltävää tasoa heikommaksi eivät ole johtaneet talouden ylikuumenemiseen ja nopeuttaneet inflaatiota merkittävästi. Inflaatiopaineet ovat edelleen vähäiset voimavarojen vajaan käytön vuoksi. Tänä vuonnakin inflaatiopaineiden vähäisyys, jota kuvaa erityisesti palkkaliukumien alhaisuus, on yllättänyt talouden ennustajat. Inflaatio pysyy rahapolitiikkatavoitteen mukaisella tasolla ensi vuonnakin. Kuluttajahintojen nousu kuitenkin kiihtyy keskimääriin 2 prosenttiin. Pohjahintainflaatio sen sijaan jää ensi vuonnakin sen keskiarvolle asetetun 2 prosentin tavoitetason alapuolelle. Rahapolitiikan tavoite pitää hintakehitys vakaana ei näin ollen vaarannu.

Hidas inflaatio, inflaatiopaineiden vähäisyys sekä tarve ylläpitää muuta Eurooppaa nopeampaa kasvuvauhtia työttömyyden vähentämiseksi eivät tue muusta Euroopasta riippumatonta rahapolitiikan kiristämistä. Lisää pelivaraa kevyen rahapolitiikan suuntaan antaa markan vahvuus ERM:issä. Vain tulopolitiikan epäonnistuminen ja palkankorostusten riistäytyminen kohtuuttoman suuriksi voivat romuttaa tämän perusasetelman.

Verorakenteen muutos ja finanssipolitiikka

Kuten Palkansaajien tutkimuslaitos totesi jo viime kevään ennusteen julkistamisen yhteydessä, niin suhdannetilanne ei anna perusteita finanssipolitiikan yleiselle keventämiselle ja veroasteen tuntuvalle alentamiselle. Tästä huolimatta verotuksen muutoksilla voidaan parantaa työllisyyttä. Työllisyyttä edistävän verouudistuksen pitäisi muuttaa lähinnä verotuksen rakennetta. Keskeistä olisi tuloverokannan yleinen ja erityisesti pienituloisia koskeva alentaminen. Tämä voitaisiin rahoittaa osinkotulojen ja teollisuuden energian käytön verotusta kiristämällä sekä varallisuus- ja kiinteistöveron nostolla. Myös eräiden kannattavien, monopoliasemassa olevien valtionyritysten voittojen tuloutusta valtiolle voitaisiin lisätä.

Investoinnit ja rakentaminen

Asuinrakennusinvestoinneista on tullut tärkein yksityisten investointien kasvua ylläpitävä tekijä. Yksityiset investoinnit kasvavat vielä tänä vuonna 10 prosenttia, mutta ensi vuonna, kun raskaan teollisuuden investoinnit alkavat jo olla suoritettu, kasvu hiipuu 6 prosenttiin.

Asumiseen liittyvät investoinnit ovat elpyneet tänä vuonna ja asuntoja rakennetaan 31 000 eli noin 7 000 viimevuotista enemmän. Noin puolet koko tuotannosta on valtion osalainoittamaa. Koko uudisrakentamisen 17 prosentin kasvu on pääosin asuinrakentamisen kasvun varassa. Korjausrakentaminen, joka kasvaa tänä vuonna 8 prosenttia, nojaa myös valtion ja kuntien tukeen.

Ensi vuonna asuntotuotannon tuki aravalaina- ja korkotukivaltuuksien osalta leikataan 7,5 miljardiin markkaan tämän vuoden 11,5 miljardista markasta. Lisäksi 1,5 miljardia markkaa valtion lainoja siirretään päätettäväksi ensi vuoden elokuuhun. Tuen supistamisen vaikutuksista on varsin erilaisia näkemyksiä. Todennäköistä on, että julkisen tuen leikkausten vaikutus asuntotuotantoon näkyy täysimääräisesti vasta ensi vuoden loppupuolella. Näin ollen on ilmeistä, että asuinrakentaminen voi kasvaa yli 15 prosenttia myös ensi vuonna. Jotta kuitenkin vältyttäisiin asuntorakentamisen mahdollisesti rajultakin supistumiselta vuoden 1998 lopulla, valtion asuntotuotantoon kohdistuvan tuen mitoitusta tulisi tarpeen vaatiessa tarkistaa ylöspäin jo keväällä 1998, eikä vasta ensi vuoden elokuussa.

KYSYNNÄN JA TARJONNAN TASE 1997-1998

	1996	1996	1997e	1998e
	mrd.mk	määrän prosenttimuutos		
Bruttokansantuote	574.8	3.3	5	4
Tuonti	171.3	4.5	8	7
Kokonaistarjonta	746.1	3.5	5 ½	4 ½
Vienti	217.4	3.9	9 ½	8 ½
Kulutus	438.8	3.1	2 ½	3
-yksityinen kulutus	313.2	3.4	3 ½	3 ½
-julkinen kulutus	125.7	2.5	1	2
Investoinnit	92.4	8.3	10	5
- yksityiset investoinnit	77.3	8.6	10	6
- julkiset investoinnit	15.1	6.9	10	0
Varastojen muutos	-2.5	..	0*	0
Kokonaiskysyntä	746.1	3.6	5 ½	4 ½

* vaikutus kokonaiskysynnän kasvuun prosenttiyksiköissä

ENNUSTEEN KESKEISIÄ LUKUJA

	1997e	1998e
Työttömyysaste (%)	14.2	12.5
Työttömät (1000)	360	315
Työlliset(1 000)	2170	2210
Inflaatio (%)	1.2	2.0
Ansiotaso (%)	2.5	3.5
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot (%)	3.1	2.5
Vaihtotaseen ylijäämä (mrd. mk)	28	38
Kauppataseen ylijäämä (mrd. mk)	48	56
Velkaantumisaste (kansantalouden, %)	38	34

Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä (mrd. mk)	-10	-4
% BKT:sta	-1.6	-0.6
Valtiontalouden rahoitusylijäämä (mrd. mk)	-29	-23
% BKT:sta	-4.8	-3.6
Velkaantumisaste (Emu-velka, %)	58.6	56.5
Korot		
- 3kk helibor (%)	3.2	3.7
- pitkät (%)	6.0	6.0